

ПОЯВИ ДУХІВ

У БРОДАХ

(Протоколи Комісії)

Зібрав і вступне слово написав:

О. Др. Гавриїл Костельник

ЛЬВІВ 1928

В друкарні Ставропільського Інституту
під управою Ю. Сидорака

ВСТУПНЕ СЛОВО

Найдавніша історія переказала нам чимало дивних, неімовірних вісток про появи духів то добрих, то злих, то людських душ (людей, що померли). Так для приміру згадаємо з біблії ту таємну руку, що нагло виступила зі стіни царської палати у Вавилоні в часах пророка Даниїла, і написала: мене, текель, уфарсин (Дан. 5, 5 – 31), та появу судді Самуїла, який по смерті з'явився цареві Савлови (I. Царств 28, 8 – 25).

Багато людей вважає такі вістки за видумки, легенди, уяви, привиди – то-що.

І не диво! Події, про які говорять ці вістки, так противні, так чула нашому щоденному, звичайному досвідови, нашому знанню світа, що критичному чоловікови трудно приходить згодитися на їх правдивість. А що наука в нових часах поглибила й поширила сей наш звичайний досвідний світ – можна сказати – до безконечности, то для нинішних людей віра в появи духів ще тим трудніша. Від найменших електронів та клітин до молочної дороги, до найдальшої зорі на небі – все те творить одну суцільну систему, в якій володіють невмолимими закони фізики, хемії, фізіології...

Царство сеї безмежної системи заголомшує людські свідомости, поневолює їх своєю шириною, глибиною, силою, повсюдністю – і щож дивного, коли так багато нинішних людей цілковито віддалося думці-переконанню: що весь світ –

се „природа“, т.є. що весь зміст буття вичерпується фізичними, хемічними та фізіологічними законами? Здається їм, що всякі свідоцтва, про „другий світ“ і „друге життя“ є вповні безсильними супроти сили й постави нашого звичайного досвідного світа, супроти т. зв. „природи“. Богатство ріжних скомплікованих фактів і понять, яке призбирала наука в області „природи“, дає їм можливість довго боронитися на своєму становищі: доцільний обман, невідомий обман, сугестія, масова сугестія, незвісні сили „природи“ – ось тим і подібним хотіли би вони оспорити правдивість подій, які змушують нас признати, що вони є ділом позаприродних свідомих, розумних еств. Бороняться люди перед усім, що противне їх світоглядови.

Але – „повіриш, як зміриш“! Обман і сугестія бувають на кожному полі нашого життя, в області кожної науки, не диво отже, коли вони бувають також у області незвичайних явищ, звісних під назвою „появи духів“. Всеж таки є тут і факти – зовсім певні, добре утверджені факти. Поважна наука нині мусить приймати се до відома. Ось так у наших часах, говорячи про окультизм, пише автор, який не зраджує навіть позору, що він вірить у „другий світ“, др мед. Hans-Theodor Sanders: „На тому полі без сумніву визначну роль сповняли ошуканство, обман і самообман та до безконечности утруднювали досліди над тим предметом. Але всеж таки множаться голоси, які приймають, що під цілою тою громадою ховається якась решта правди і що тут розходиться о сили, які для нас

своїми діланнями ще не є звісні. На всякий спосіб ті річи мусять бути поважно розсліджувані. Ніщо не було би більш хибне, як відкинення (тих річий) без розсліджування“.¹

Вістки про „появи духів“ переказала нам не тільки історія; вони разураз доходять до нас з ріжних закутин світа. Знає про такі події чи не кожде село. Але вони або не засвідчені достаточо, або не списані (що найчастійше буває), – і так наука має з них малу користь. Впрочім не всі вони є однаково вартісні для науки.

Брідські явища тим відзначаються, 1) що вони відбувалися в домі інтелігентної родини, і від самого початку до кінця були доцільно розсліджувані; 2) що дуже богато ріжнородних (з огляду на освіту, релігію, народність, вік) людий було притомними при них і навіть спеціальна комісія мала нагоду бути при тих подіях та списала протоколи з заприсяженими свідками; 3) що зміст тих подій дуже богатий у ріжнородні прояви, а особливо в т. зв. „безпосередне письмо“ (direkte Schrift), що є одною з найрідших появ при подібних подіях; 4) клясичний є в тих подіях той перехід від т. зв. „страхів“ до звичайних спіритистичних явищ і богато може причинитися до вияснення спіритизму; 5) дійсність брідських таємних подій є так добре засвідчена, як тільки може бути дійсність якоїсь події засвідчена.

1) Der moderne Okkultismus von Dr. med. Hans-Theodor Sanders y мисчянику Kosmos, Handweiser für Natur-freunde, 1922, Heft 2.

*

Але чи ті таємні події в Бродах мусимо толкувати собі яко „появи духів“? Чи не далось би оминуту потреби відклику аж на позасвітні духи? – Вільно кождому по всіх дорогах шукати за розвязкою сеї тайни. Однак та розвязка мусіла би бути такою, щоби річ зробити загально зрозумілою. Хто се зумів би, сей „відкрив би нову Америку“.

Але доки сього нема, доти мусимо приймати, що причиною тих подій були духи, бо ніяка инша думка не може нам річи пояснити.

Вправді в нових часах дуже поширилося поле дивних подій, яких причиною є людська душа живо-го чоловіка. Стверджено, що душа навіть може вийти з тіла („т. зв. екстеріоризація душі“), й появлятися десь далеко в світі. Звісні такі дивні прояви під назвами гіпнотизму, медіюмізму, анімізму. Однак чоловік, який є в такім незвичайнім душевнім стані, необхідно зраджує се по собі – тратить свідомість, його тіло стає нечутке (при екстеріоризації душі), умучується в наслідок того процесу і т. инше. А в Бродах не висліджено нічого подібного; хоч якраз сліджено за якимись такими познаками.

*

Вкінці ще одна квестія – богословська. Чи можна згодитися на се, що в Бродах являлася якраз душа бл. п. Василька Демчинського, за яку постійно й уперто подавалася причина таємних явищ? – Не беремося розв'язувати сього питання, подамо тільки головні засади в тій справі.

Вправді, християнська католицька богословія нічого про се не каже: чи душі умерших людей можуть або не можуть являтися на світі, однак у Церкві через усі віки була загальна віра, що в надзвичайних випадках душі умерших можуть являтися людям. Основується та віра то на подіях, які згадує св. Письмо (при смерті Христа воскресли многі святі, і явилися богатьом у Єрусалимі, Мат. 27, 52–53; згадуваний уже дух Самуїла), то на приватних, деколи історичної вартости, досвідах. Судячи після досвіду, можуть появлятися як душі святі, так покутучі (ті найчастійше), як також прокляті.

Але що богословія не дає певних і точних засад про те, в яких обставинах і якими способами можуть являтися душі вмерших, то в поодиноких випадках нераз дуже трудно приходиться набрати певного переконання про особу духа: хто він властиво є?

І коли деякі богослови в таких випадках виповідають свою думку, то вони се роблять на свою власну відвічальність.

Се тут мусить бути зазначене, бо якраз у брідських явищах є поважні труднощі, щоби рішитися або на одну, або на другу сторону під оглядом розсудження особи духа. І вже по часописах зачався спір: одні є тої думки, що брідські явища є ділом лукавого діявола; другі вірять, що се дух бл. п. Василька Демчинського.

Що сей дух забирав деякі даровані йому річі до їдження (яблука, чоколядки...), се ще не може бути доказом проти особи бл. п. Василька, бо ті три ангели, що явилися Авраамови їли телятину, масло, молоко (Бит. 18, 7 – 8); а навіть сам Ісус Христус по

воскресенню їв печеної риби (Лук. 24, 41 – 42), – розуміється, не з потреби, лише на доказ своєї дійсної присутності.

Також се не може бути рішачим доказом проти особи бл. п. Василька, що йому кілька разів перебивали недобрі духи в його виступах. Щось подібного находимо навіть у св. Письмі: що „архангел Михаїл, спорячи з діаволом, сперечався про тіло Мойсея“ (Юд. 1, 9).

Подібно й інші деякі брідські появи не можуть бути рішачим доказом проти особи бл. п. Василька. Всеж таки в тих появах є багато такого, чого ми, судячи після наших звичайних (розуміється: лиш дуже загальних, неповних) понять про стан і власности душ умерших, не звикли приписувати добрим духам. І ось тут джерело для ріжниць поглядів що до особи духа, який являвся в Бродях.

Навіть що до оцінки духів, які являлися Валаамови (Чис. 22 – 23 – 24), (а тих духів називає св. Письмо то Богом, то ангелом), та що до появи духа Самуїла, нема згоди між богословами. Нічого отже дивного, коли нема згоди також що до особи брідських явищ.

Будь що будь тут треба бути дуже обережним, і абсолютно не виключати ані одної можливости, щоби не похитнутися в своїм осуді. Може колись час се порішить.

Алеж та квестія в наших часах для загального інтересу менше важна. Далекі важнішою є квестія: Чи се дійсно дух чи ні? і як такі появи виглядають?

Вже сам факт дивних брідських подій багато нам вияснює. Він незбито свідчить про можливість

ВСТУПНЕ СЛОВО

усіх подібних дивних подій, про які сповістила нас історія.

І оскільки ті історичні події, звязані з „появами духів“, є добре засвідчені, то не маємо права квестіонувати їх дійсности.

Зноваж брідські явища треба розважати не осібно, але у звязи з усіми анальогічними подіями з історії.

У Львові, в м. марті 1923 р.

о. гр. Гавриїл Костельник.

АЛЕГАТ Ч. 1.

Зізнання родини Демчинських.

Стає о. Николай Демчинський, літ 58, жонат., місцевий парох і декан Брідський, і зізнає заприсяжений, що слідує:

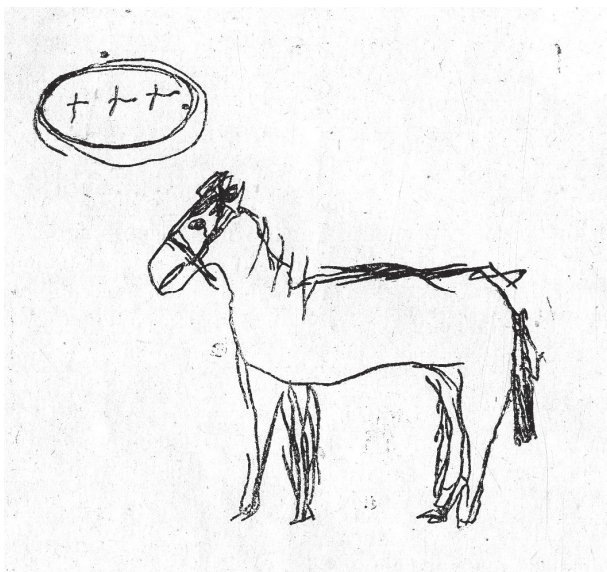
В р. 1920, дня 26 вересня н. ст. в неділю о 8 $\frac{1}{2}$ годині вечером умер мені на дезинтерію улюблений синок Василько, літ 9 $\frac{1}{2}$, ученик 3 кляси нормальної. За нього часто ми всі дома молилися, на Служби Божі давали, а жена майже що другий-третий день, як літо, так зима, на цвинтарі його гріб відвідувала. 3. листопада сего року мій син Стефан, ученик 3 кляси гімназ. в Бродах, і шваґра синок Володимир Вильчинський, уч. 1 кл гімназ., спали на ліжку разом (уже від довшого часу), а щойно 3. листопада с. р. завважали, що крісло, а на нім пачка а властиво кошик плетений, вечером, як полягають на ліжку, рухається, підкидається. Зразу думали ми, що се може миші – або шурі, але вглянувши з д-ром Зеноном Лопатинським, проф. гімназ. у Бродах, котрий часто до мене заходив, ми переконалися, що причина сего неспокою инша. Ми спостерегли оба і ціла моя родина, що кошик спадав при гашенню світла на землю, опісля падало і крісло на землю, вкінці пачка з книжками під ліжком зачала рухатися, почало нею сильно товчи і книжки з неї викидати, а опісля назад збирати і до пачки наново вкладати. Перші наші досвіди тревали від години 8 $\frac{1}{2}$, веч. до 1. 20 по півночі. Лоскіт і гомін від биття пачкою і сування нею був дуже прикрий. Від часу до часу явище

втихомирювалося, і почалося стуканне, якби пальцями хтось вибубнював різнородні приємні арії, а опісля наново голосний лоскіт. Другого дня тревала така сама історія до 12 години в ночі. 3. дня тревало се до 10 години в ночі, все так само. Тоді я запросив, крім п. д-ра Зенона Лопатинського, ще Станислава Солтисіка і п. Янотку, проф. гімназ, в Бродях, як також і п. Франца Невольяка, директора тут гімназії. Всі ми були свідками від 7 до 12 год. в ночі стуку пачкою, сування нею під ліжком, і від часу до часу вибубнювання веселих арій під такт різнородних веселих пісний. Ми співали і свистали, а явище нам до такту стукало. Воно стукало, ми також ногами стукали під такт, і воно не ображалося. Вкінці около 10 год. в ночі жєні моїй впав проєкт на гадку, щоби дати олівець і папір до пачки: чєйже явище щось може напише, бо все де тої пачки добираєтьєся і з книжками та паперами має до діла. Всі ми дуже здивувалися, коли почули, що явище шелестить папером — чути як олівець о скринку відбиваєтьєся, і незадогво, по 1 мінуті чєкання — ударає щось 1 раз у пачку, олівець викидає на покій, і пачку висуває на покій. Те все дієтьєся в темнім покою. Засвітили сейчас, беремо папір до рук і читаємо; на папері хємічним олівцем дитячим письмом написані слова: „Цілую руці“ . — Тепєр даємо нову картку чисту до пачки і олівець наново, гасимо світло, і чекаємо. Сейчас щось тягне пачку під ліжко, поправляє по кілька рази, суваючи нею, і знову пише другу картку, а написавши її, знову стукає раз, висуває пачку на комнату, і ми вибираємо свіжу картку з новим змістом. Таких карток написаних зістало в протягу часу від 10 до 12 години 21 в присутности нас всіх крайне здивованих. — Від того часу зявлялося

явище кожного дня, однак чимраз коротше. Сам вистукував, до котрої години буде з нами вечером. За той час сходилися у мене ріжнородні люди – майже всі інтелігенти і місцеві і замісцеві священики з родинами, між иншими один жид, доктор філософії д-р Надель, котрий почувши таке і побачивши наочно, виразився: „Es versagt das veitere Sinnen“. З священиків відвідали мене польські священики оо. Кораль, Молдох, Павлін і Козачевський. З українських священиків були у мене вечером раз або і по кілька разів о. Павула зі Смільна, о. Кулицький з Конюшкова, з женами, тоже о. Микитюк зі Старих Бродів з женою і з женою поштового урядника п. Чорнобая, о. Осадца, катехит місцевий, п. Конопницький, директор виділової школи, пані Кравс, учителька виділової школи, пані Дуркевичева, жена комісара Скарбу, п-і Жондцова, вдова по комісарі Скарбу, п. Тинецький, інспектор мійської поліції, і постерунковий державної міліції п. Захара, пані Глібовицька, вдова по катехиті гімн. в Бродах з донькою, много учеників, учениць-товаришів моїх дітий, академиків і много инших, як секретар Староства в Бродах, п. Шуст Михайло. Крім того був о. Фенчинський, парох Голоскович, з женою і фірманом через два вечери, і все виділи. Всі вони досвідчили те саме, що і я, а іменно: вистукування якби пальцями на дерев'яній пачці ріжнородних арій під такт – кілька разів коляд і пісні до св. о. Николая „О кто, кто Николая любить“, розмову через стукання – потакуючо – один раз, а відмовно 2 рази, відходячи 3 рази, писанне льогічних речень, будь прошень, будь подяк для нас на картці, ad hoc вложеній до скринки – хемічним олівцем написаних. Таких карток до нині написаних розмаїтого значіння і змісту

Ч. 4.

Нарисоване в кількох секундах рукою медія на просьбу тогож медія: „Васильку, нарисуй нам щось, що ти за життя любив“.

Три хрестики в горі також нарисовані рукою медія на йогож просьбу: „Нарисуй, Васильку, три хрестики на знак, що любиш Христа“. Стрічаємо тут відмеження знаку хреста від іншого рисунку округлими лініями, що таке характеристичне в подібних спіритистичних випадках.

Цілий рисунок зменшений до половини

знаходиться звиш 100, котрих відписи залучаю. Зразу хотів я, почувши стуки і неспокої в хаті, позбутися явища в той спосіб, що зроблю водосвятте і посвячу наново хату. Однак жена була тої думки, що если се дух і має покутувати у нас, то не відмовляймо йому, бо як прийшов, так і най відійде. А якщо ми маємо через те покуту від Бога, то приймім її, не нарікаючи.

Коли вже явище по 3 чи 4 днях досить нам докучило, запитався я його голосно: чи ти дух? і если так, то вдар 1 раз, противно 2 рази. Явище вдарило сильно раз у пачку. Тепер кажу: як називаєшся? Я буду говорити альфавет, і при звуці, на котрий твоє імя починається, вдар 1 раз. І зачинаю а, b, с, d, e, f, h, і т. д., при D ударило мені сильно, а пізнійше при W другий раз. Так поступав я два рази і все било мені на D і W, з чого вносив я, що се може бути мій покійний в 1920 р. син Василько, котрий ще того самого вечера при желанню мені на св. о. Николая, як на мої іменини 19. грудня, підписався іменем „Василько“, що ствердили всі присутні професори гімназіяльні, рідня моя і служниця. Від того часу я свято переконаний, що се явище в моім домі є душа щаслива у Господа Бога, мій найменший покійний син Василько, котрий получив від Бога ласку в той спосіб обявитися через знаки і письмо зпоза гробу. То все поділяє і моя рідня. Додаю, що пачка, з котрою явище частійше під ліжком маніпулювало, була через довший час, може більше як рік, наповнена книжками польськими, українськими і німецькими, і многими книжками і зошитами пок. мого сина Василька. Та пачка була на завісах скіряних і на скіряну спряжку зачинена, а явище так довго

товкло по ній, що і ремінні зависи відорвало і накривку (віко) відкинуло і аж так дібралось до середини до книжок, викидаючи їх, або назад вкладаючи. До тої пачки моя донька Марія вклала кілька рази по яблучку і чоколядці, за котрі явище на письмі дякувало і пізніше їх забирало, як писало, для Господа Бога. Презенти ті напавду зникали, чого були ми всі домашні і декотрі чужі з присутніх свідками. Давала моя донька Марія ті презенти, як яблука і чоколяду, до пачки в тій цілі, щоби зробити мнимому братчикови покійному приємність, бо за життя пок. мій син Василько ті річи дуже любив.

I. Замітка додаткова. Ту азбуку вичисляв також п. д-р Лопатинський і проф. Солтисік, і все вибивало звуки на D і W після польського альфавету.

II. Замітка. Підчас тих явищ через цілий час, відколи діються в нашій хаті, ніхто в нашій хаті, ані з наших, ані з чужих осіб не знаходився в незвичайнім психічним стані, а іменно в гіпнотизмі, в трансі, в сомнамбулізмі і прочих. Вправді явище стуканими знаками дало нам знати, що хлопці, згадані в горі, мусять лежати в ліжку, коли воно має писати, однак хлопці знаходилися завсіди в звичайнім психічним стані: говорили, сміялися і цікаві були, що явище на картці напише?

О. д-р Дорожинський: Кому приписуєте сі явища?
Відп.: Надприродному діланню.

Чи виключаєте можливість природної причини того явища? Відп.: Виключаю всяку природну причину.

Для чого? – Відповідь: Бо я, яко священник, ознакомлений докладно з усіми проявами від початку того надзвичайного явища, маю переконне, що того

ПРОТОКОЛ

може доконати тільки інтелігенція незалежна від людських сил.

Які докази маєте на се, що природною причиною не можна того явища вияснити? — Відп.: Ціла зв'язь висше згаданих прояв, а іменно: олівець пише без нікого, чути як пише, олівець теплий зараз по написанню картки, як свідчить донька і жена, по пачці по написанню стукає раз і пачка висувається сама, по вложенню свіжої картки і згашенню світла пачка за-сувається сама під ліжко; олівець викидало з разу з пачки на середину комнати по написанню, а пізнійше одержало новий олівець, який, як „спеціальний“, задержує в пачці, вистукує ріжні пісні до такту, через стукання дає відповідь потакуючу або відмовну і т. д. приходить і відходить коли схоче, в ріжний час.

О. д-р Костельник: Чи виключаєте всяке ошуканство при тих проявах? — Відп.: Виключаю з цілою рішучістю.

Броди, дня 15. і 16. грудня 1922.

о. Николай Демчинський, парох місцевий в. р.

Зізнання, зложені моїм мужем, є моїми зізнаннями і є правдиві, що стверджую присягою.

Йосифа Демчинська, в. р.

Висше наведені зізнання мого батька є також моїми зізнаннями і є правдиві, що стверджую присягою.

Константин Демчинський, в.р.

Марійка Демчинська, в.р.

ЗМІСТ

СПІРИТИЗМ І ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИЙ СВЯЩЕННИК	3
ВСТУПНЕ СЛОВО	28
ПРОТОКОЛ	37
АЛЕґАТ Ч. 1. Зізнання родини Демчинських.	55
АЛЕґАТ Ч. 2. Зізнання о. Мінка.	62
АЛЕґАТ Ч. 3. Зізнання Михаїла Шуста.	66
АЛЕґАТ Ч. 4. Зізнання п. Осипа Сірка.	68
АЛЕґАТ Ч. 5. Зізнання п. Франца Захари.	73
АЛЕґАТ Ч. 5. Зізнання п. Франца Захари.	79
АЛЕґАТ Ч. 6. Зізнання о. Козачевського	84
АЛЕґАТ Ч. 6. Зізнання о. Козачевського	87
АЛЕґАТ Ч. 7. Зізнання пп. професорів гімназії Володслава Солтисіка і Деодата Янотки	90
АЛЕґАТ Ч. 7. Зізнання пп. професорів гімназії Володслава Солтисіка і Деодата Янотки	93

АЛЕГАТ Ч. 8. Зізнання Д-ра А. Надля проф. гімн. в Бродах.	96
АЛЕГАТ Ч. 8. Зізнання Д-ра А. Надля проф. гімн. в Бродах.	99
АЛЕГАТ Ч. 9. Зізнання свящ, Михайла Осадци, катехита гімназії в Бродах.	103
АЛЕГАТ Ч. 10. Зізнання Стефана Туркевича, уч. VIII кл. гімн. в Бродах і Константина Демчинського, абіт. уч. семинаря.	105
АЛЕГАТ Ч. 11. Зізнання проф: Івана Юрійчука.	109
АЛЕГАТ Ч. 12. Зізнання д-ра Зенона Лопатинського, проф. гімн. в Бродах.. . . .	110
АЛЕГАТ Ч. 13. В справі письма явища бл. п. Василька Демчинського. Опінія Комісії.	113
АЛЕГАТ Ч. 14. Зізнання Марійки Демчинської.	114
Додаток до 14 алегату.	118
АЛЕГАТ Ч. 15. Комісійне Sprawozdanie.	119
Відпис карток	124

Наукове видання

ПОЯВИ ДУХІВ У БРОДАХ
(Протоколи Комісії)

Набір тексту – Єлизавета Кишкань

Передмова і переклад з польської – Віталій Щепанський

Літературна редакція перекладу і польського тексту –
Анна Зотова

Коректура – Олена Костенко (передмова),
Маріана Самарська (текст)

Наукова редакція – Руслан Халіков

Дизайн обкладинки – Gurge Feodor

Комп'ютерна верстка – Катерина Салата

Підписано до друку 30.03.2025р. Формат 60х90/16.
Гарнітура Vandera Pro. Папір офсетний. Тираж 500
Ум.-друк. арк. 9,5. Обл.-вид. арк. 3,6.

Видавець:

ФОП Халіков Руслан Халікович,
Св. No ДК, No 5346 від 17.05.2017
e-mail: halikoffr@gmail.com

Віддруковано:

ТОВ Нілан Лтд (Вінниця),
м.Вінниця, вул. Немирівське шосе, 62а
e-mail: info@tvoru.com.ua